

ЗАКОНЪТ

ФРЕДЕРИК БАСТИАТ

Корица: Prize de la Bastille (“Щурмът на Бастилията”); 1789. Картина от Жан-Пиер Уел (1735–1813). разрешение е получена от Bibliothèque nationale de France за своя използване. Авторско право © 2007 от Института Лудвиг фон Мизес.

Отпечатано в Китай.

Публикувано от Института Лудвиг фон Мизес 518 West Magnolia Avenue, Auburn, Алабама 36832

www.mises.org

ISBN: 978-1-933550-14-5

ПРЕДГОВОР

Всеки, който изгражда лична библиотека на свободата, трябва да включи в нея копие от класическото есе на Фредерик Бастиат "Законът". Публикувана за първи път през 1850 г. от великия френски икономист и журналист, тя е толкова ясно изявление, което сякаш винаги е било направено за оригиналния американски идеал за управление, както е провъзгласен в Декларацията за независимост, че основната цел на всяко правителство е защитата на живота, свободите и собствеността на неговите граждани.

Бастиат вярвал, че всички човешки същества притежават дадените от Бога, естествени права на "индивидуалност, свобода, собственост". "Това е човек", написа той. Тези "три дара от Бога предшестват всяко човешко законодателство". Но дори и по негово време – пишейки в края на 1840-те години – Бастиат е бил разтревожен от това как законът е бил "извратен" в инструмент на това, което той нарича законно ограбване. Далеч от защитата на индивидуалните права, законът все повече се използва, за да лиши една група граждани от тези права в полза на друга група и особено в полза на самата държава. Той осъди законното ограбване на протекционистките мита, държавните субсидии от всякакъв вид, прогресивното данъчно облагане, държавните училища, правителствените програми за "работни места", законите за заплатите на мини-майките, социалните помощи, законите за лихварството и др.

Предупрежденията на Бастиа за тежките последици от законното плячкосване са толкова актуални днес, колкото и в деня, в който ги е издал за първи път. Системата на законното ограбване (която мнозина сега празнуват като "демокрация") ще изтрие от съвестта на всички, пише той, разграничението между справедливост и несправедливост. Ограбените класи в крайна сметка ще измислят как да влязат в политическата игра и да ограбят ближния си. Законодателството никога няма да се ръководи от каквито и да било принципи на справедливост, а само от груба политическа сила.

Големият френски защитник на свободата също прогнозира корупцията в образованието от страна на държавата. Онези, които са заемали "ръководни от правителството преподавателски длъжности", пише той, рядко биха критикували законното ограбване, за да не бъдат прекратени техните правителствени дарения.

Системата на законното ограбване също би преувеличила значително значението на политиката в обществото. Това би било най-нездравословното развитие, тъй като би насърчило още повече граждани да се стремят да подобрят собственото си благосъстояние не чрез производство на стоки и услуги за пазара, а чрез ограбване на своите съграждани чрез политиката.

Бастиат също беше достатъчно мъдър, за да предвиди това, което икономистите наричат "търсене на наем" и "избягване на наеми". Тези две тромави фрази се отнасят съответно до феномена лобиране за политически услуги (законно ограбване) и до участие в политическа дейност, насочена към защита на себе си от това да бъдеш жертва на търсачи на грабежи. (Например, стоманодобивната промишленост лобира за високи тарифи върху стоманата, докато индустриите, използващи стомана, като автомобилната индустрия, могат да се очаква да лобират срещу високите тарифи за стоманата).

Причината, поради която съвременните икономисти са загрижени за "търсенето на рента", е алтернативната цена: колкото повече време, усилия и пари се изразходват от бизнеса за заговор за манипулиране на политиката – просто прехвърляне на богатство – толкова по-малко време се изразходва за производство на стоки и услуги, което увеличава богатството. Така законното ограбване обеднява цялото общество, въпреки факта, че от него печели малка (но политически влиятелна) част от обществото.

Забележително е, четейки "Законът", колко съвършено точен е бил Бастиат при описанието на държавниците на своето време, които, оказва се, не са били много по-различни от днешните или други държавници. Френските "социалисти" от времето на Бастиат прегръщат доктрини, които извращават благотворителността, образованието и морала, от една страна. Истинската благотворителност не започва с грабежа на данъците, посочи той. Държавното образование неизбежно е упражнение по държавно промиване на мозъци, а не истинско образование; И едва ли е "морално" голяма банда (правителство) (законно) да ограби един сегмент от населението, да запази по-голямата част от плячката и да сподели малко от нея с различни "нуждаещи се" индивиди.

Социалистите искат "да си играят на Бог", отбеляза Бастиат, очаквайки всички бъдещи тирани и деспоти по света, които ще се опитат да преобразят света по свой образ, независимо дали този образ ще бъде комунизъм, фашизъм, "славен съюз" или "глобална демокрация". Бастиат отбеляза също, че социалистите искат принудителен конформизъм; твърдо регулиране на населението чрез всеобхватно регулиране; принудително равенство на богатството; и диктатура. Като такива, те бяха смъртните врагове на свободата.

"Диктатурата" не трябва да включва реален диктатор. Всичко, което беше необходимо, каза Бастиат, бяха "законите", приети от Конгреса или парламента, които биха постигнали същия ефект: принудителен конформизъм.

Бастиат беше достатъчно мъдър да посочи, че в света има твърде много "велики мъже", "бащи на своите страни" и т.н., които в действителност обикновено не са нищо друго освен дребни тирани с болно и натрапчиво желание да властват над другите. Защитниците на свободното общество трябва да имат здравословно неуважение към всички такива хора.

Бастиа се възхищава на Америка и посочва Америка от 1850 г. като толкова близо, колкото всяко общество в света, до идеала си за правителство, което защитава индивидуалните права на живот, свобода и собственост. Имаше обаче две основни изключения които той посочи: двойните злини на робството и протекционистките мита.

Фредерик Бастиат умира на Бъдни вечер през 1850 г. и не доживява да наблюдава конвулсиите, през които Америка, на която се възхищаваше толкова много, ще премине през следващите петнадесет години (и по-дълго). Малко вероятно е той да е смятал, че военната инвазия на правителството на САЩ в южните щати през 1861 г., убийството на около 300 000 граждани и бомбардировките, изгарянето и ограбването на градовете, фермите и бизнеса в региона са съвместими по някакъв начин със защитата на живота, свободите и собствеността на тези граждани, както е обещано в Декларацията за независимост. Ако беше доживял да види всичко това, той най-вероятно щеше да добави "законно убийство" към "законното ограбване" като един от двата големи греха на правителството. Той вероятно щеше да гледа на следвоенната Републиканска партия, с нейните 50-процентни средни тарифни ставки, нейните масивни корпоративни схеми за социално подпомагане и нейната 25-годишна кампания на геноцид срещу индианците от равнините като първокласни грабител и предатели на американския идеал.

В последните страници на "Законът" Бастиат предлага мъдрия съвет, че това, което наистина е необходимо, е "наука за икономиката", която да обясни хармонията (или липсата на такава) на свободното общество (за разлика от социализма). Той има голям принос за тази цел с публикуването на книгата си "Икономически хармонии", която може да се тълкува като предшественик на съвременната литература на Австрийската икономическа школа. Няма заместител на солидното разбиране на пазарния ред (и на реалностите на политиката), когато става въпрос за борба с разрушителните социалистически схеми, които измъчваха дните на Бастиа, както и нашите. Всеки, който прочете това велико есе заедно с други класики на свободния пазар, като "Икономика в един урок" на Хенри Хазлит и "Власт и пазар" на Мъри Ротбард, ще притежава достатъчно интелектуални боеприпаси, за да развенчае социалистическите фантазии на този или всеки друг ден.

Томас Дж. Дилоренцо Май 2007 г

Томас ДиЛоренцо е професор по икономика в Loyola College в Мериленд и член на висшия факултет на Мизесинститут.

ЗАКОНЪТ¹

Законът е извратен! Законът – и след себе си всички колективни сили на нацията – законът, казвам, не само се отклони от правилната си посока, но и се стреми към нещо напълно противоположно! Законът се превръща в инструмент на всякакъв вид алчност, вместо да бъде неин противовес! Законът, виновен за това беззаконие, което неговата мисия беше да накаже!

Наистина, това е сериозен факт, ако съществува, към който се чувствам длъжен да привлека вниманието на моите съграждани. Ние държим от Бога дара, който, що се отнася до нас, съдържа всички останали, Живот – физически, интелектуален и морален живот. Но животът не може да се издържа сам. Този, който го е дал, ни е поверил грижата да го подкрепяме, да го развиваме и да го усъвършенстваме. За тази цел Той ни е предоставил колекция от прекрасни способности; Той ни е потопил в средата на различни елементи. Чрез прилагането на нашите способности към тези елементи, като феномена на асимилация и на присвояване, от който живота следва кръга, който му е определен те се реализират.

Съществуване, способности, асимилация – с други думи, личност, свобода, собственост – това е човекът.

Именно за тези три неща може да се каже, освен всички демагогски тънкости, че те са изконни и превъзхождащи цялото човешко законодателство.

Не защото хората са създали закони, личността, свободата и собствеността съществуват. Напротив, именно защото личността, свободата и собствеността съществуват предварително, хората създават закони. Какво тогава е законът? Както съм казвал и на други места, това е колективната организация на индивидуалното право на законна защита.

Природата, или по-скоро Бог, е дала на всеки един от нас правото да защитава своята личност, своята свобода и своята собственост, тъй като това са трите съставни или съхраняващи елемента на живота; елементи, всеки от които е завършен от другите и които не могат да бъдат разбрани без тях. Защото какви са

нашите способности, ако не разширението на нашата личност? И какво е собствеността, ако не разширение на нашите способности?

Ако всеки човек има право да защитава, дори със сила, своята личност, своята свобода и своята собственост, редица хора имат право да се обединят, за да се разширят, да организират обща сила, която да осигурява редовно тази защита.

Следователно колективното право има своя принцип, своята причина за съществуване, своята законност в индивидуалното право; и общата сила не може рационално да има друга цел или друга мисия, освен тази на изолираните сили, с които е заменена. По този начин, тъй като силата на индивида не може законно да засегне личността, свободата или собствеността на друг индивид – по същата причина, общата сила не може законно да бъде използвана за унищожаване на личността, свободата или собствеността на индивидите или на класите.

Защото това извращение на силата би било, в единия случай грях на другия, в противоречие с нашите предпоставки. Защото кой ще се осмели да каже, че ни е дадена сила, не за да се погрижим за правата си, а за да унищожим равните права на нашите братя? И ако това не е вярно за всяка индивидуална сила, действаща самостоятелно, как може да е вярно за колективната сила, която е само организирано обединение на изолирани сили?

Следователно нищо не може да бъде по-очевидно от това: Законът е организация на естественото право на законна защита; Това е замяната на колективните индивидуални сили с цел да действат в сферата, в която те имат право да действат, да правят това, което имат право да правят, да осигуряват хора, свободи и собственост и да поддържат всеки в правото си, така че да накарат справедливостта да царува над всички.

И ако един народ, установен на тази основа, съществува, струва ми се, че редът би надделял сред тях както в неговите действия, така и в неговите идеи. Струва ми се, че такъв народ би имал най-простото, най-икономичното, най-малко потискащото, най-малкото, което може да се почувства, най-сдържаното, най-справедливото и следователно най-стабилното правителство, което можем да си представим, каквато и да е неговата политическа форма.

Защото при такова управление всеки би се чувствал, че притежава изпълненост и отговорност за собственото си съществуване. И ако личната безопасност е осигурена, трудът е свободен и плодовете на труд осигурени срещу всички несправедливи атаки, никой не би имал никакви трудности, с които да се бори в държавата. Тогава когато просперираме не е нужно да благодарим на Държава за нашия успех; но когато сме нещастни, не трябва също да мислим да я обвиняваме за нашите бедствия, по същия начин по който селяните обвиняват градужката или сланата. Трябва да знаем държавата само с безценната и роля да осигурява безопасност.

По-нататък може да се потвърди, че благодарение на ненамесата на държавата в частните дела, нашите нужди и тяхното задоволяване ще се развият в техния естествен ред. Не трябва да виждаме бедни семейства, които търсят литературно обучение, преди да бъдат снабдени с хляб. Не трябва да виждаме градове, населени за сметка на селските райони, нито селските райони за сметка на градовете. Не трябва да виждаме тези големи размествания на капитала, на труда и на населението, които законодателните мерки са задължителни; разселвания, които правят толкова несигурни самите източници на съществуване и по този начин разширяват до такава степен отговорността на правителствата.

За нещастие, законът в никакъв случай не е ограничен до собствената си сфера. Нито пък само в някакви двусмислени и спорни възгледи е напуснал своята подобаваща сфера. Той е направил повече от това. Той е действал в пряко противоречие с неговата правилност; той е унищожил собствения си обект; бил е използван за унищожаване на справедливостта, която е трябвало да установи, заличавайки между правата, тази граница, която е била истинската му мисия да спазва; той е поставила колективната сила в услуга на онези, които желаят да търгуват, без риск и без скрупул, в лицата, свободата и имуществото на другите; Той е превърнал грабежа в право, за да може да го защити, и законната защита в престъпление, за да може да го накаже.

Как е постигнато това извращение на закона? И какво е произтича от това?

Законът е извратен чрез влиянието на две много различни причини – гола алчност и погрешно замислена филантропия.

Нека поговорим за първото. Самосъхранение и развитие е общият стремеж на всички хора, в такива начин, по който, ако всеки се радва на свободното упражняване на своите способности и на свободното разположение на техните плодове, социалният прогрес би бил непрекъснат, постоянен и неизбежен.

Но има и друго разположение, което е общо за тях. Това е да живеят и да се развиват, когато могат, за сметка един на друг. Това не е прибързано вменяване, произтичащо от мрачен, немилостив дух. Историята свидетелства за истината за нея чрез непрекъснатите войни, миграцията на расите, сектантското потисничество, универсалността на робството, измамите в търговията и монополите, с които изобилстват нейните летописи. Тази фатална нагласа води началото си от самата структура на човека – в онова примитивно, универсално и непобедимо чувство, което го подтиква към неговото благополучие и го кара да се стреми да избяга от болката.

Човек може да извлече живот и наслада само от постоянно търсене и присвояване; т.е. от постоянно прилагане на способностите му към предмети или от труд. Това е произходът на собствеността.

Но също така той може да живее и да се наслаждава, като изземва и присвоява произведенията на способностите на своите събратя. Това е произходът на грабежа.

Сега, трудът сам по себе си е болка, а човекът е естествено склонен да избягва болката, следва, а историята го доказва, че навсякъде, където грабежът е по-малко обременителен от труда, той ще преобладава; и нито религията, нито моралът могат, в този случай, да го предпазят от това преобладаване.

Кога тогава ще престане грабежът? Когато стане по-обременителен и по-опасен от труда. Очевидно е, че правилната цел на закона е да се противопостави на фатална склонност към грабеж с мощното препятствие на колективна сила; че всички негови мерки трябва да бъдат в полза на собственост, и срещу грабеж.

Но законът се прави, обикновено, от един човек, или от една класа хора. И тъй като законът не може да съществува без санкцията и подкрепата на преобладаваща сила, тя трябва най-накрая да постави тази сила в ръцете на тези, които законодателстват.

Това неизбежно явление, съчетано с фаталното тенденция, която, казахме, съществува в сърцето на човека, обяснява почти универсалното извращение на закона. Лесно е да си представим, че вместо да бъде проверка на несправедливостта, той се превръща в най-непобедимия инструмент.

Лесно е да си представим, че според властта на законодателя тя унищожава за своя собствена изгода и в различна степен сред останалата част от общността личната независимост чрез робство, свободата чрез потисничество и собствеността чрез грабеж.

В природата на хората е да се надигнат срещу несправедливостта на, които те са жертви. Когато грабежът е организиран по закон, за печалбата на тези, които го извършват, тогава всички ограбени класи се стремят, или чрез мирни, или чрез революционни средства, да влезнат по някакъв начин в създаването на закони. Тези класове, според степента на просветлението до което са стигнали, може да извлекат за себе си два много различни цели, като по този начин се опитват да постигнат своите политически права; те или може да пожелаят да сложат край на законния грабеж, или могат с желание да участват в него.

Горко на нацията, където преобладава тази последна мисъл сред масите, в момент на политически промени когато те, вземат законодателната власт!

До този момент законен грабеж е упражняван от малцинството върху мнозинството, както е в страните, където правото на законодателство е ограничено до няколко избрани. Но сега закона е станал универсален и равновесието се търси във всеобщия грабеж. Несправедливостта, която обществото притежава, вместо да се изкорени от него се използва от всички. Възможно най-бързо след като страдащите класи са възстановяват политическите си права, първата им мисъл не е да премахнат грабежа (това би следвало да предположим, че притежават просветление, което те нямат), а да се организират

срещу другите класи и в тяхна вреда чрез система от репресии - сякаш е така необходимо, преди да настъпи новото царуване на справедливостта, всички това трябва да бъдат подложени на жестоко възмездие някои за тяхната вина и някои за тяхното невежество.

Следователно невъзможно е да се въведе в обществото по-голяма промяна и по-голямо зло от това на превръщането на закона в инструмент за грабеж.

Какви биха били последствията от подобно извращение? Ще са необходими томове, за да ги опишем всички тях. Затова трябва да се задоволим с посочването на най-фрапиращите.

На първо място, ще се изтрие от съвестта на всички разграничението между справедливост и несправедливост. Нито едно общество не може да съществува, ако законите не се спазват до известна степен, но най-сигурният начин да бъдат уважавани е да бъдат направени почтени. Когато законът и моралът са в противоречие помежду си, в което се намира гражданинът жестоката алтернатива е или да загуби моралното си чувство, или да загуби уважението си към закона - две злини с еднаква величина помежду си заради което е трудно да се избере.

Толкова е в природата на закона да подкрепя справедливостта, че в умовете на масите те са едно и също. Във всеки от нас има силна склонност да считаме това, което е законно, за легитимно, дотолкова, че мнозина лъжливо извличат цялата справедливост от закона. Достатъчно е тогава законът да нарежда и санкционира грабежа, за да може да изглежда на мнозина съвестни справедливи и свещени. Робството, защитата и монополът намират защитници не само в тези, които се възползват от тях, но и в тези, които страдат от тях. Ако внушавате съмнение в морала на тези институции, ви се казва директно – "Вие сте опасен експериментатор, утопичен, теоретик, презиращ законите; Ще разклатите основата, на която се крепи обществото."

Ако изнасяте лекции за морала или политическата икономия, ще бъдат намерени официални органи, които да отправят това искане към правителството:

Отсега нататък науката да се преподава не само по отношение на свободната размяна (на свободата, собствеността и справедливостта), както е било до наши дни, но също така, и особено, по отношение на фактите и законодателството (противоречащи на свободата, собствеността и справедливостта), които регулират френската индустрия. че в публичните катедри, заемани от хазната, професорът се въздържа строго да застраши в най-малка степен уважението, дължимо на законите в сила.²

2 Генерален съвет на производителите, селското стопанство и търговиятаMerse, 6 май 1850 г.

Така че, ако съществува закон, който санкционира робството или монопола, потисничеството или грабежа под каквато и да е форма, той дори не трябва да се споменава – защото как може да бъде споменат, без да се навреди на уважението,

което вдъхновява? Освен това моралът и политическата икономия трябва да се преподават във връзка с този закон – т.е. с презумпцията, че той трябва да бъде справедлив, само защото е закон.

Друг ефект от това плачевно извращение на закона е, че той придава на човешките страсти и на политическите борби и изобщо на политиката, правилно наречена така, преувеличено значение.

Мога да докажа това твърдение по хиляди начини. Но аз ще се огранича като илюстрация да я приложа към една тема, която напоследък занимава умовете на всички: всеобщото избирателно право.

Каквото и да се мисли за него от адептите на школата на Русо, която изповядва, че е много напреднала, но която считам за 20 века назад, всеобщото избирателно право (приемайки думата в най-строгия ѝ смисъл), не е тон на онези свещени догми, по отношение на които изследването и съмнението са престъпления.

Срещу универсалното избирателно право могат да се направят сериозни възражения.

На първо място, думата универсален прикрива груб софизъм. Във Франция има 36 000 000 жители. Да да направи правото на избирателно право универсално, 36 000 000 избиратели трябва да се смята. Най-разширената система изчислява само 9 000 000. Трима от четирима души са изключени; и повече от това, те са изключени от четвъртия. На какъв принцип се основава това изключване? На принципа на неработоспособността. Всеобщо избирателно право, тогава, означава: всеобщо избирателно право на тези, които са способни. Всъщност, кои са способните? Дали възрастта, полът и съдебните осъждания са единствените условия, към които трябва да се придаде неспособност?

При по-близък поглед върху темата скоро можем да възприемем причината, поради която правото на избирателно право зависи от презумпцията за недееспособност; най-разширената система, различаваща се от най-ограничената в условията, от които зависи тази неспособност, и която не представлява принципна разлика, а степен.

Този мотив е, че избирателят не определя за себе си, а за всички.

Ако, както претендират републиканците от гръцки и римски тон, правото на избирателно право се е паднало на всеки при раждането му, би било несправедливо към възрастните да се попречи на жените и децата да гласуват. Защо са предотвратени? Защото се предполага, че са неспособни. Защо недееспособността е причина за изключване? Защото избирателят не се възползва сам от отговорността на своя вот; защото всеки глас ангажира и засяга общността като цяло; защото Общността има право да изисква някои гаранции по отношение на действията, от които зависи нейното благосъстояние и нейното съществуване.

Знам какво може да се каже в отговор на този въпрос. Знам какво може да се възрази. Но тук не е мястото да се урежда спор от този род. Това, което искам да отбележа, е, че същият този спор (както и по-голямата част от политическите въпроси), който вълнува, възбужда и разстройва народите, би загубил почти цялото си значение, ако законът винаги е бил такъв, какъвто би трябвало да бъде.

Всъщност, ако законът се ограничаваше да гарантира всички хора, всички свободи и всички имоти да бъдат зачитани – ако беше просто организация на индивидуалното право и индивидуалната защита – ако беше пречката, контролът, наказанието, противопоставящо се на всяко потисничество, на всяко ограбване – вероятно ли бихме спорили много, като граждани, по въпроса за по-голямата или по-малката универсалност на избирателното право? Възможно ли е това да компрометира това най-голямо предимство, обществения мир? Възможно ли е изключените класи да не чакат тихомълком реда си? Възможно ли е привилегированите класи да завиждат много на привилегиите си? И не е ли ясно, че в интересът на всички да бъдат едно и също, някои биха действали без много неудобства за другите?

Но ако фаталният принцип трябва да бъде въведен под претенция на организация, регулиране, защита или насърчение законът може да вземе от страната на един, за да даде на друг, да помогне с богатството придобито от всички класи, за да може да увеличи това на една класа, независимо дали тази на земеделците, производителите, собствениците на кораби или артисти и комедианти; тогава определено в този случай няма класа, която да не се опита и с основание, да постави ръката си върху закона, и това би било не за да изисква с ярост правото си на избор и избираемост, а по скоро би преобърнала обществото за да получи правото върху закона. Дори просяци и скитници ще ви докажат, че те имат неоспоримо право на собственост върху закона. Те биха казали:

Никога не купуваме вино, тютюн или сол без да плащаме данъка, но част от този данък е разпределен със закон под формата на привилегии и подпомагане на по-богатите от нас хора. Други използват закона, за да създават изкуствено повишаване на цените на хляба, месото, желязото или платовете.

Тъй като всеки търгува със закон за собствена изгода, бихме искали да направим същото. Бихме искали да заповядва право на помощи, което е плячката на бедняка. За да постигнем това, трябва станем избиратели и законодатели, за да можем да организираме, в голям мащаб, милостиня за нашата собствена класа, както имате организирана, в голям мащаб, защита за вашата търговска. Не ни казвайте, че ще приемете нашата кауза и ще ни хвърлите 600 000 франка, за да останем тихи, все едно ни дава се кост да чоплим. Ние имаме други искове и във всеки

случай искаме да ги уредим за себе си, както са уредили други класове себе си!

Как да се отговори на този аргумент? Докато се признава, че законът може да бъде отклонен от истинската си мисия, че може да нарушава собствеността, вместо да я обезпечава, всеки ще иска да изфабрикува закон, или да се защитава срещу грабеж, или да го организира за собствена изгода. Политическият въпрос винаги ще бъде вреден, преобладаващ и абсорбиращ; с една дума ще има бой около вратата на Законодателната палата. Борбата ще бъде не по-малко яростна и вътре. За да се убедите от това едва ли е необходимо да наблюдавате какво минава в Камарите във Франция и в Англия; достатъчно е да знаете как стои въпроса.

Има ли нужда да се доказва, че това отвратително извращение на закона е постоянен източник на омраза и раздори, че то дори има тенденция към социална дезорганизация? Вижте Съединените Щати. Няма друга държава в света, в която закона да е ограничен повече в рамките на правилното си място - което е: да се защити свободата и собствеността на всекиго. Следователно, няма друга държава в света, в която социалният ред да почива на по-солидна основа. Въпреки това, дори и в Съединените щати, има два въпроса и само два, които от самото начало са застрашили политическия ред. И какви са тези два въпроса? Този на робството и този на тарифите; това са точно единствените два въпроса, в които, противно на общия дух на тази република, законът е приел характера на грабител. Робството е нарушение, на правата на личността което е санкционирано от закона. Защитата на личността е нарушение, извършено от закона върху правата на собственост (тук става въпрос за защитата на собствеността на поробения – неговия живот и защитата на собствеността на робовладелеца която е роба – б.пр.); и със сигурност е много забележително, че наред толкова много други дебати, този двоен правен бич, скръбното наследство на Стария свят, трябва да бъде този, който може и вероятно ще причини разкъсването на САЩ. Наистина, по-удивителен факт, в сърцето на обществото, не може да се мисли по следния начин: този закон се е превърнал в инструмент на несправедливостта. И ако този факт води до толкова страшни последици за Съединените щати, където има само едно изключение, какво трябва да бъде то при нас в Европа, където е принцип на работа на системата?

Г-н Монталамбер, приемайки мисълта на известната прокламация на г-н Карлие, каза: „Трябва да водим война срещу социализма“. И под социализъм, според дефиницията на г-н Чарлз Дюпен, той имаше предвид грабежа. Но какъв грабеж имаше предвид? Защото има два вида: извънзаконов и легален грабеж.

Що се отнася до извънзаконен грабеж, като кражба или измама, който е определен от наказателния код не мисля, че може да бъде украсен с името на социализма. Не това систематично застрашава основите на обществото. Освен това войната срещу този вид грабеж не е изчакал сигнала на г-н Монталамберт или г-н Карлие, а продължава от началото на Света; Франция е водила тая война много преди

революцията от Февруари - много преди появата на социализма - с всички церемонии на магистратите, полицията, жандармерията, затворите, подземия и ешафоди. Самият закон води тази война и според мен трябва да се желае законът винаги да поддържа това отношение по отношение на грабежа.

Но това не е така. Законът понякога взема своята част. Понякога го постига със собствените си ръце, за да спаси страните, облагодетелствани от срама, опасността и скрупула. Понякога той поставя цялата тази церемония на магистратура, полиция, жандармерия и затвори в услуга на грабителя и третира ограбената партия, която се защитава, като престъпник. С една дума, има законно ограбване и без съмнение това има предвид г-н Монталамбер.

Тази плячка може да е само изключителен недостатък на законодателството на една държава и в този случай най-доброто нещо което може да се направи без много речи и оплаквания, е да се премахне възможно най-скоро, без да се взима под внимание шума на заинтересованите страни. Но как да се различи този недостатък? Много лесно. Вижте дали законът взема от някои лица това, което им принадлежи, за да даде на други, това което не им принадлежи. Вижте дали законът работи, за печалбата на един гражданин, и за вредата на друг, действие, без което първия гражданин не може да извърши, без да извърши престъпление. Да се отмени този закон незабавно; то е не просто беззаконие - то е благодатен източник на беззакония, защото предизвиква репресии; и ако не се погрижите, изключителния случай ще се разшири, умножи и ще стане систематичен. Без съмнение облагодетелстваната страна ще възрази най-силно; тя ще отстоява придобитите си права. Тя ще каже, че Държавата е длъжна да защитава и насърчава нейната индустрия; тя ще пледира, че е добре държавата да се обогатява, за да може да харчи повече и по този начин да прадложи заплати на бедните работници. Внимавайте да не слушате тази софистика, защото именно чрез систематизирането на тези аргументи, че законния грабеж става систематизиран.

И това е което се случва. Заблудата на деня е да се обогатят всички класове за сметка един на друг; тоест да се обобщи грабежът под предлог, че се организира. Така законното ограбване може да се упражнява по безкрайно множество начини. Оттук идват и безкрайно множество планове за организация; тарифи, защита, преференции, грантове, насърчения, прогресивно данъчно облагане, безплатно обществено бразование, право на работа, право на печалба, право на заплати, право на помощ, право на оръдия на труда, право на кредит и т.н. и т.н. И това са всички тези планове, взети като цяло с това с, което те имат общо закония грабеж, който носи името социализъм.

Сега социализмът, така дефиниран, и формирал доктринно тяло, каква друга война бихте започнали срещу него освен с война на доктрината? Вие бихте намерили тази доктрина за фалшива, абсурдна, отвратителна. Опровергайте социализма. Ще бъде толкова по-лесно, колкото по-лъжлив, абсурден и отвратителен е. Преди всичко, ако желаете да бъдете силни, започнете с

изкореняване от вашето законодателство на всяка частица от социализма, която може да се е прокраднала в него – и това няма да е лека работа.

Г-н Монталамбер е упрекван, че желае да обърне грубата сила срещу социализма. Той трябва да бъде освободен от този упрек, защото той ясно заключава: „Войната, която трябва да водим срещу социализма, трябва да бъде такава, че да е съвместима със закона, честта и справедливостта.“

Но как така г-н Монталамбер не вижда, че се поставя в порочен кръг? Вие бихте се противопоставили на закон срещу социализма. Но социализмът се позовава на закона. Той се стреми към законен, а не към извън законен грабеж. Именно от самия закон, подобно на монополисти от всякакъв вид, социализма иска да превърне в инструмент; и когато изведнъж имат закона на своя страна, как ще успеете да обърнете закона срещу тях? Как ще ги поставите под властта на трибуналите, жандармите и затворите? Какво ще направите тогава? Ще желаете да попречите на участието на монополистите в създаването на закони? Ще ги държите извън Законодателната власт? Няма да успеете в това тъй като осмелявам се да пророкувам докато законното ограбване е основата на вътрешното законодателство социалистите ще се стремят към закона.

Абсолютно необходимо е този въпрос за легалното плячкосване да се определи, и да има само три решения за това:

1. Когато малцина ограбват многото.
2. Когато всички ограбват всички останали.
3. Когато никой никого не ограбва.

Частичен грабеж, всеобщ грабеж, липса на грабеж, между тях трябва да направим своя избор. Законът може да произведе само един от тези резултати.

Частичен грабеж. Това е системата, която господства докато изборната привилегия е била частична; система, която се прибягва, за да избегне нахлуването на социализма.

Всеобщ грабеж. Били сме заплашени от тази система, когато изборната привилегия е станала всеобща; масите са замислили идеята да направят закон, на принципът на законодателите, които са ги предшествовали.

Липса на грабеж. Това е принципът на справедливостта, мир, ред, стабилност, помирение и здрав разум, което ще провъзгласявам с цялата сила на дробовете си (което е много неадекватно, уви!) до деня на смъртта ми.

И най-искрено, може ли да се иска нещо повече от ръцете на закона? Може ли законът, чиято необходима санкция е сила, разумно да се използва за каквото и да било отвъд осигуряването на правото на всеки? Бих опровергал всеки който се опита да го премахне от този кръг без да го изопачае, и следователно да завърти силата на закона срещу правилното. И тъй като това е най-фаталната, най-нелогичната социална перверзия, която може евентуално да си въобразим,

трябва да се признае, че е вярно толкова търсеното решение на социалния проблем е съдържащо се в тези прости думи - ЗАКОНЪТ Е ОРГАНИЗИРАНА СПРАВЕДЛИВОСТ.

Сега е важно да се отбележи, че да се организира правосъдието по закон, тоест със сила, противоречи на идеята за организация чрез закон или чрез сила на каквото и да е проявление на човешката дейност - труд, благотворителност, селско стопанство, търговия, индустрия, обучение, изящни изкуства или религия; за всяка от тези дейности подобен закон неизбежно ще прекрати същественото и. Как всъщност можем да си представим силата от посягане на свободата на гражданите, без да се нарушава на справедливостта и по този начин действайки против правилната и цел?

Тук поемам най-популярния предразсъдък у нашето време. Не се счита за достатъчно законът да е справедлив, трябва да е филантропски. Не е достатъчно, че трябва да гарантира на всеки гражданин свободно и ненатрапчиво изразяване на неговите способности, приложени към неговото физическо, интелектуално иморално развитие; необходимо е разширяването на благосъстоянието, обучението и морала директно на нацията. Това е очарователната страна на социализма.

Но, повтарям го, тези две мисии на закона си противоречат една с друга. Трябва да избираме между тях. Гражданина не може едновременно да бъде свободен и несвободен. г-н де Ламартин ми писа един ден така: „Вашето учение е само половината от моята програма; спрели сте се на свободата, а аз продължавам към братството.“ Отговорих му: „Втората част на вашата програма ще унищожи първата.“ И всъщност е така, невъзможно ми е да отделя думата братство от дума доброволно. Не мога да си представя братство законно наложено, без свободата да бъде законно унищожена, и правосъдието законно потъпкано. Законния грабеж има два корена: единият от тях, както вече видяхме, е в човешката алчност; другият е в погрешно възприета филантропия.

Преди да продължа, мисля, че трябва да обясня думата грабеж.

Не приемам грабежа, както често се приема, неясен, неопределен, относителен или метафоричен. Използвам го в неговата научна адаптация и като изразяване на противоположна идея на частната собственост. Когато част от богатството излезе от ръцете на този, който го е придобил, без негово съгласие, и без компенсация от този който не го е създал, дали това става чрез сила или чрез хитрост, аз казвам, че собствеността е нарушена и това е извършване на грабеж. Казвам, че е точно това, което законът трябва да подтиска винаги и навсякъде. Ако самият закон извършва действието, което трябва да потиска, казвам че грабежите ще се извършват и дори в социален аспект, това ще утежни обстоятелствата. В такъв случай, този, който печели от грабежа, не е отговорен за самия грабеж; този който отговаря е законът, законодателят, самото общество и тук се крие политическата опасност.

За съжаление има нещо обидно в думата(грабеж – б.пр.). Напразно търсих друга, защото не бих желал по всяко време, особено сега, да добавям дразнеща дума за нашите несъгласия; следователно дали аз вярвам или не, заявявам, че не искам да оспорвам намеренията или морала на никого. Аз само атакувам идея, която смятам за невярна — система, която ми изглежда несправедлива; и тя е толкова независима от намеренията, че всеки от нас печели от нея без да го желае, и страда от нея, без да е наясно с причината.

Всеки трябва да пише под влиянието на партийния дух или партийния страх, който би поставил под въпрос протекционизма, социализма и дори комунизма, които са едно и също растение, в три различни периоди на неговия растеж. Всичко, което може да се каже, е, че плячкосването е по-видимо чрез своята пристрастност към протекционизма³ и неговата универсалност в комунизма; откъдето следва, че от трите системи, социализмът е все още най-неясният, нанай-недефиниран и следователно най-искрен.

Както и да е, да се заключи, че законния грабеж има един от своите корени в погрешно възприетата филантропия значи да оставим намеренията извън въпроса.

С това разбиране, нека разгледаме стойността, произхода, и тенденцията на този народен стремеж, който претендира да реализира общото благо чрез всеобщо ограбване.

Социалистите казват, че след като законът организира правосъдието, защо да не организира труда, обучението и религията?

Защо? Тъй като не може да организира труда, обучението, и религията със закон без да дезорганизира справедливостта. Защото не забравяйте, че законът е сила и от това следва, че сферата на закона не може да се разшири правилно извън областта на силата.

Когато законът и силата държат човека в рамките на справедливостта, те не му налагат нищо друго освен просто отрицание. Те само го задължават да се въздържа от създаване на вреда. Те не нарушават нито неговата личност, нито неговата свобода, нито неговата собственост. Те само пазят личността, свободата и чужда собственост. Те се държат в защита; защитават равните права на всички. Те изпълняват мисия, чиято безвредност е очевидна, чиято полезност е осезаема и чиято легитимност не подлежи на оспорване. Това е толкова вярно, че както един мой приятел веднъж отбеляза, да кажем че целта на закона е да накара справедливостта да царува, е да използваме израз, който е не е твърде точен. Би трябвало да бъде казано, че целта на закона е да предотврати възцаряването на несправедливостта. Всъщност не е справедливостта която да съществува сама по себе си, това е което съществува от самосебе си е несправедливостта. Едната произтича от липсата на другата.

3 Ако във Франция се предоставяше закрила само на един клас, например на инженерите, тя би била толкова абсурдно ограбваща, че да не може да се издържа. Така виждаме, че всички защитени занаяти се съчетават, създават обща кауза и дори се набират по такъв начин, че да изглежда, че обхващат масата на националния труд. Те инстинктивно чувстват, че грабежът се замазва, като се генерализира.

Но когато законът, посредством своят необходим посредник —силата, налага форма на труд, метод или предмет на обучение, výroизповедание или поклонение, тогава вече не е негативен; а действа активно върху хората. Замества волята на законодателя със собствената си воля, инициативата на законодателя по собствена инициатива. Хората нямат необходимост от консултиране, сравнение или предвиждане; законът прави всичко това за тях. Интелектът за тях е безполезно обременяване с тежести; престават да бъдат хора; губят личността си, свобода си и собствеността си.

Опитайте се да си представите форма на труд, наложен насила който не е нарушение на свободата; прехвърляне на богатство наложено със сила, което да не е нарушение на личната собственост. Ако не можете да успеете да си представите това, вие сте длъжни да се съгласите, че законът не може да организира труда и индустрията без да организира несправедливост.

Когато от уединението на кабинета си политикът гледа на обществото, той е поразен от спектакъла на неравенство, което се представя. Той скърби за страданието - неща, които са участ на толкова много наши братя, страдания чийто аспект е направен още по-натъжен от контраста на лукса и богатството.

Може би трябва да се запита дали е такова социално състояние не е причинено от грабежа на древните времена, упражнявани по пътя на завоеванията; и чрез грабеж от по-ново време, осъществено чрез посредничеството на законите? Той трябва да се запита дали, предоставяйки вдъхновение на всички хора за благополучие и подобрене, царуването на справедливостта не би било достатъчно, за да се реализира най-великата дейност на прогреса и най-голямо количество равенство съвместимо с индивидуалната отговорност, която Бог е присъдил като справедливо възмездие на добродетелта и порока?

Той никога не мисли за това. Умът му се насочва към комбинации, споразумения, законни или фиктивни организации. Той търси лекарството в увековечаването и преувеличаването на това, което е произвело злото.

Защото освен справедливостта, която видяхме, че е само отрицание, има ли някоя от тези правни уредби някоя, която не съдържа принципа на грабежа?

Казвате: „Има хора, които нямат пари“ и прилагате закона. Но законът не е самодоставящ фонтан, където всеки поток може да получи доставки независими от обществото. Нищо не може да постъпи в държавната хазна в полза на един гражданин или една класа, без някои други граждани и класове да бъдат принудени да го изпратят. Ако всеки черпи от общественото същровище само еквивалента на това, с което е допринесъл, тогава вашият закон, навярно не е

грабител, но не прави нищо за хората, които искат пари - не насърчава равенството. Законът може да бъде само инструмент на уравниловка, доколкото взима от една страна и дава на друга, и това го превръща в инструмент за грабеж. Разгледайте, в тази светлина, защита на тарифи, субсидии, право на печалба, право на труд, право на помощ, безплатно обществено образование, прогресивно облагане, безвъзмездност на кредита, социални работилници и винаги ще намерите в долната част правно оправдан грабеж, организирана несправедливост.

Вие казвате: „Има хора, които искат знания“ и се обръщате към закона. Но законът не е факла, която лее светлина, която се зарежда в себе си. Тя се простира върху едно общество където има хора, които имат знания, и други които нямат; граждани, които искат да се учат, и други, които са склонни да преподават. Законът може да направи само едно от две неща: или да позволи безплатно съществуване за този вид обмяна, т.е. остави тази вид нужда да се задоволява свободно; или да изпревари волята на хората по въпроса и вземе от някои от тях достатъчно толкова, че да платят на назначените професори да учат други безплатно. Но във втория случай не може да не бъде определено това като посегателство върху свободата и собствеността – законния грабеж.

Казвате: „Има хора, които нямат морал или религия“ и прилагате закона; но законът е сила, и трябва ли да казвам доколко това е насилствено и абсурдно начинание да приложи силата на закона по тези въпроси?

Като резултат от неговите системи и неговите усилия, може да стане така че да изглежда, че социализмът, въпреки всичките му самоукори, едва ли може да помогне за възприемането на чудовището на законния грабеж. Но какво прави социализма? Прикрива го умело от други, и дори от себе си, под съблазнителните имена на братство, солидарност, организация и асоциация. И защото ние не желаем толкова много от ръцете на закона, тъй като го молим само за справедливост, ни обвиняват, че ние отхвърляме братство, солидарността, организацията и сдружението; и ни заклеймяват с името на индивидуалисти.

Можем да ги уверим, че това, което отричаме, не е естествена организация, а принудителна.

Не е свободното сдружаване като идея, а формите на сдружаване които биха ни наложили.

Това не е спонтанното братство, а законното братство.

Това не е провиденческа солидарност, а изкуствена солидарност, която е само несправедливо изместване на отговорността.

Социализмът, както старата политика, от която произлиза, обърква правителството и обществото. И така всеки път когато възразяваме срещу нещо, което се прави от правителството се заключава, че ние възразяваме изобщо да се прави. Ние не одобряваме образованието дадено от държавата - тогава ни

изкарват, че сме против образованието като цяло. Възражаваме срещу държавна религия – тогава ни изкарват че не сме религиозни. Възражаваме срещу равенството, което е създадено от държавата, тогава ние сме против равенство и т. н. и т. н. Може и да ни обвинят, че желаем хората да не се хранят, защото възражаваме срещу отглеждането на царевица от държавата.

Как така странната идея законът да бъде произвежда това, което не притежава - просперитет в положителен аспект, разум, богатство, наука, религия - някога е успяла да спечели място в политическия свят? Съвременните политици по-специално тези от социалистическата школа, изградиха своите различни теории върху една обща хипотеза; и със сигурност по-странно, по-нахално понятие, никога не би могло да навлезе в човешкия мозък.

Те разделят човечеството на две части. Хората като цяло, с изключение на един формират първата част; самият политик формира втората, която е и най-важната.

Всъщност те започват с предположението, че хората са лишени на всеки принцип на действие и на всякакви средства за различаване на себе си; че хората нямат самоинициатива; че те са инертна материя, пасивни частици, атоми без импулс; в най-добрия случай растителност, безразлична към собствения си начин на съществуване, податлива на поемане на външна воля и предаване на безкраен брой форми, повече или по-малко симетрични, артистични и съвършени.

Освен това всеки един от тези политици не се поколебава да предположи, че самият той е под имената на организатор, откривател, законодател, учредител или основател, тази воля и ръка, тази универсална инициатива, тази творческа сила, чиято възвишена мисия е да събере заедно тези разпръснати материали, тоест хора, в обществото.

Изхождайки от тези данни, като градинар съгласно неговият каприз той оформя дърветата си в пирамиди, чадъри, кубчета, конуси, вази, шишарки, талици или ветрила; така че социалистът, следвайки неговата химера, оформя бедното човечество в групи, серии, кръгове, подкръгове, пчелни пити или социални работилници, с всякакви вариации. И като градинаря за да привежда дърветата си във форма има нужда от брадви куки за триони и ножици, така и политикът, за да въведе обществото във форма, се нуждае от силите, които може да намери само в законите: закона за тарифите, закона за данъчното облагане, закона за подпомагането и законът за образованието.

Толкова е вярно, че социалистите гледат на човечеството като на обект за социални експерименти, че ако случайно не са съвсем сигурни в успеха на тези експерименти, ще поискат част от човечеството върху, която да експериментират. Добре известно е колко популярна е идеята на изпробването на всички системи и един от техните шефове е известен, че напълно сериозно е изисква от Учредителното събрание на енория с всичките и жители върху която да провежда своите експерименти.

Ето защо един изобретател ще направи малка машина преди да направи една с нормални размери. Така химикът жертва само някои вещества, земеделецът - малко семена и ъгъл на нивата си, за да направи изпитание на идея.

Но помислете за разликата между градинаря и неговите дървета, между изобретателя и неговата машина, между химикът и неговите вещества, между земеделеца и неговото семе! Социалистът смята съвсем искрено, че същата разлика съществува между него и човечеството.

Нищо чудно, че политиците от деветнадесети век гледат на обществото, като на изкуствено произведение на гениалността на законодателя. Тази идея, резултат от класическо образование е завладяла всички мислители и велики писатели на страната ни.

За всички тези хора, отношенията между човечеството и законодателят изглеждат по същия начин като тези, които съществуват между глината и грънчаря.

Освен това, ако са се съгласили да признаят в сърцето на човека способност за действие, а в неговия интелект способност за проникателност, те са разгледали този дар на Бог като фатален и смятат, че човечеството, под тези два импулса, клони фатално към гибел. Те са приели за даденост, че ако бъдат изоставени на собствените си склонности, хората биха се занимавали само с това от религия за да стигат до атеизъм, от знания да стигнат до невежество, и труд и пазар да изчезнат в мизерия.

За щастие, според тези автори, има такива хора, наречени управители и законодатели, на които Небето е дало противоположни на тия тенденции не само за техни облаги, а за доброто на останалия свят. Докато човечеството клони към злото, те клонят към доброто; докато човечеството напредва към тъмнината, те са стремеж към просветление; докато човечеството е привлечено към порока, те са привлечени от добродетелта. И затова те гарантирано изискват помощта на силата, с помощта на която трябва да заменят собствените си тенденции с тези на човешката раса.

Необходимо е само да се отвори, почти случайно, книга за философия, политика или история, за да се види колко силно тази идея – детето на класическите изследвания и майката на социализма – се корени в нашата страна; че човечеството е просто инертна материя, получаваща живот, организация, морал и богатство от властта; или по-скоро, и още по-лошо – това самото човечество клони към деградация и е единствено задържано в тази си склонност от мистериозната ръка на законодателя. Класическият конвенционализъм ни показва навсякъде, зад пасивното общество, скритата сила, под имената на закона или законодателя (или чрез начин на изразяване, който се отнася до някое лице или лица с безспорна тежест авторитет, но неназоваван), който движи, оживява, обогатява и регенерира човечеството.

Ще цитираме Босует:

Едно от нещата, които бяха най-силно впечатлени (от кого?) в съзнанието на египтяните, беше любовта към тяхната страна. . . . На никой беше позволено да бъде безполезен за държавата; Законът възлага на всеки неговата работа, която се предаваше от баща на син. На никого не беше позволено да има две професии, нито да приеме друга....

..... Но имаше една професия, която беше длъжна да бъде упражнявана от всички, това беше изследването на законите и на мъдростта; непознаване на религията и политическите разпоредби на страната не бяха извинени в независимо от условията на живот. Освен това всяка професия имаше определен район, който и беше предоставен (от кого?)....

Сред добрите закони едно от най-добрите неща беше, че всички бяха научени да ги спазват (от кого?). Египет изобилстваше от прекрасни изобретения и нищо не беше пренебрегнато, което можеше да направи живота удобен и спокоен.

Така хората, според Босует, не извличат нищо от себе си; патриотизъм, богатство, изобретения, животновъдство, наука – всички те стигат до тях чрез действието на законите, или от царете. Всичко, което трябва да направят, е да бъдат пасивни. Именно на това основание Босует прави изключение, когато Диодор обвинява египтяните, че отхвърлят борбата и музиката. „Как е възможно това“ казва той, „след като тези изкуства бяха изобретени от Трисмегист?“

Същото е и с персите:

Една от първите грижи на краля беше да насърчи земеделието.... Тъй като имаше установени постове за регулиране на армиите, така те бяха и офиси за надзор на селските работи.... Уважението, с което Персите са били вдъхновени за кралската власт е било прекомерно.

Гърците, макар и пълни с ум, не бяха по-малко чужди за собствените си отговорности; толкова много, че сами по себе си, както на кучета и коне, не биха се впуснали в най-простите игри. В класическия смисъл, безспорно е, че всичко идва при хората отвън.

Гърците, естествено изпълнени с дух и смелост, са били култивирани рано от царе и колонии дошли от Египет. От тези колонии научиха упражненията на тялото, тичане и състезания с коне и колесници.... Най-доброто нещо, което Египтяните научиха гърците е да станат послушни и да се оставят да бъдат формирани от законите за общественото благо.

Фенелон - Отгледан в изучаването и възхищението от древността и свидетел на силата на Луи XIV, Фенелон естествено възприе идеята, че човечеството трябва да бъде пасивно и че неговите нещастия и просперитет, добродетелите и пороци са причинени от външното влияние, което се упражнява върху него от закона или от създателите на Законът. Така в своята Утопия на Салентум той поставя хора с техните интереси, техните способности, техните желания и техните притежания под абсолютното ръководство на законодателя. Каквато и да е темата, те самите нямат глас в нея - принцът осъжда вместо тях. Нацията е просто безформена маса на която е принцът душа. В него се намира мисълта, прозорливостта, предвидливостта, принципът на всяка организация, на всеки прогрес; Следователно върху него лежи цялата отговорност.

В доказателство на това твърдение мога да превода цялата десетата книга на Телемах. Насочвам читателя към него и ще се задоволя с цитиране на някои пасажии взети на случаен принцип от това знаменито произведение, към което във всяко друго отношение, аз съм първият, който раздава справедливост.

С удивителната доверчивост, която характеризира класика Фенелон, срещу авторитета на разума и на фактите, признава общото щастие на египтяните и го приписва не на тяхната мъдрост, а на мъдростта на техните крале:

Не можехме да обърнем очи към двата бряга, без да видим богати градове и провинциални поселища подобаващо разположени; полета, които се засаждаха всяка година без прекъсване със златни култури; ливади пълни със стада; работници, огъващи се под тежестта на плодове, с които земята щедро обсипва своите собственици; и овчари, които правят ехото наоколо да повтаря меките звуци на техните тръби и флейти. „Щастлив“, каза Наставникът „е този народ, който се управлява от мъдър крал.“....Наставникът по късно поиска да си направя бележка за щастието и изобилието, които бяха разпръснати из целия Египет, където двадесет и две хиляди пясъчни градове могат да бъдат преброени. Той се възхищаваше на отлични полицейски разпоредби на градовете; правосъдно администрирани в полза на бедните срещу богатите; доброто образование на децата, които бяха свикнали с послушание, труд и любов към изкуства и писмо; точността, с която всички религиозни церемонии бяха извършвани; липсата на алчност, желанието за чест, вяност към хората и страхът от боговете, с който всеки баща вдъхновява децата си. Той не можеше да задоволително да се възхити на проспериращото състояние на страната. „Щастлив е народът“ каза моя Наставник „чийто мъдър цар управлява по такъв начин.“

Идилията на Фенелон за Крит е още по-очарователна. Ментора е накаран да каже:

Всичко, което ще видите на този прекрасен остров, е в резултат от законите на Минос. Образованието, което децата получават прави тялото здраво и издражливо. Те са свикнали от начало на пестелив и трудолюбив живот; предполага се, че всички сетивни удоволствия изнервят тялото и ума; не им се предоставя друго удоволствие освен това да бъдат непобедими чрез добродетел, това да придобят много слава. Там наказват три порока, които остават ненаказани сред другите хора - неблагодарност, лицемерие и алчност. Що се отнася до пищността и разсейването няма нужда да ги наказваме, защото те са непознати в Крит. Без скъпи мебели, без великолепни дрехи, без вкусни празници, без позлата са направени дворците.

По този начин Ментора подготвя своя ученик да моделира и манипулира хората от Итака, несъмнено с най-филантропски намерения, и да затвърди тези идеи, той му дава пример със Салентум.

Така получаваме първите си политически представи. Ние сме научени да се отнасяме към хората така както Оливър де Серес учи фермерите да управляват и смесват почвата.

МОНТЕСКЮ—

За да се поддържа духът на търговията, е необходимо всички закони да я благоприятстват; така че тези същите закони чрез техните разпоредби при разделянето на богатството пропорционално на разширяването им от търговията, трябва да поставят всеки беден гражданин в достатъчно лесна среда, която да му позволят да работи като другите, и да постави всеки богат гражданин в такава посредственост, че трябва да работи за да запази или придобие богатството си.

Така законите се разпореждат с всички богатства.

Въпреки че в една демокрация истинското равенство е душата на държавата, но е толкова трудно да се установи, че изключителна точност по този въпрос не би била винаги желателна. Достатъчно е да се установи цензус насочен към намаляване или коригиране на разликите до определена точка, след което определени закони трябва да се приложат за да се премахне неравенството чрез наложените тежести върху богатите и облекчения, предоставени на бедните.

Тук отново виждаме изравняване на съдбата от закон, тоест със сила.

В Гърция имаше два вида републики. Едната беше военна, като Спарта; другата търговска, като Атина. В едната е пожелано (от кого?) гражданите да бездействат: в другата любовта към трудът беше насърчаван. Струва си да обърнем малко внимание на степента на гениалност, изисквана от тези законодатели, за да можем да видим как, като объркаха всички добродетели, те показаха своята мъдрост на света. Ликургус(в Спарта), смесвайки кражбата с духа на справедливостта, най-тежкото робство с изключителна свобода и най-зверското чувство с най-голямата умереност, даде стабилност за своя град. Той сякаш го лиши от всички ресурси, изкуства, търговия, пари и стени; имаше амбиция без надежда за издигане; имаше естествени чувства там, където индивида беше нито дете, нито съпруг, нито баща. Целомъдрието дори беше лишено от скромност. По този път Спарта беше воден към величие и слава.

Феноменът, който наблюдаваме в институции на Гърция се наблюдава в средата на дегенерацията и корупцията на нашето съвремие. Един честен законодател е формирал народ, където честността изглежда толкова естествена, колкото и смелостта сред спартанците. Г-н Пен е истински Ликург и въпреки че първият имаше за цел мир а втория - война, те си приличат един на друг по единствения път, по който водят народа си, във влиянието си върху свободните хора, в предразсъдъците, които са победили, страстите, които са покорили.

Парагвай ни дава друг пример. Обществото е обвинено в престъпление по отношение на удоволствието от командването като единствено благо на живота; но винаги ще бъде благородно нещо да управляваш хората докато ги правиш щастливи. Желаетелите да създадат подобни институции ще го направят и установяват общност на частна собственост, както в Република на Платон, същата почит, каквато той повелява за богове, отделяне от непознати за запазване на морала и правят града, а не гражданите да създават търговия: те трябва да създадат нашите изкуства без лукс, нашите желания без нашите страсти.

Вулгарното увлечение може да възкликне ако иска, „Това е Монтескьо! Великолепен! Възвишен!“

Мен обаче не ме е страх да изразя мнението си и да кажа:

Какво! Имате наглостта да наречете това добро? Ужасно е! Това е отвратително! И тези екстракти, които мога да умножа показват, че според Монтескьо личностите, свободите,

собствеността, самото човечество, не са нищо друго освен храна за мелницата на прозорливостта на законодателите.

РУСО – Въпреки, че този политик най-големия авторитет на Демократите, счита че социалната структура почива на общата воля, никой друг не е признал толкова пълно хипотезата за пълната пасивност на човешката природа в присъствието на законодателя:

Ако е вярно, че великият княз е рядкост, колко по голяма рядкост трябва да бъде великият законодател? Първият(принца) трябва само да следват модела, който законодателя определя. Законодателят е инженерът, който изобретява машината, принцът е просто механикът, който я настройва и кара да работи.

И каква е ролята на хората във всичко това? Тази на машина, която се привежда в движение; или по-скоро не са ли те грубата материя, от която е направена машината? По този начин, между законодателя и княза, между княза и неговите поданици, има същите отношения като тези, които съществуват между земеделския писател и земеделеца, земеделецът и буцата. На каква огромна височина тогава, е поставен политикът, който управлява над законодателите и ги учи на техния занаят с такъв императив като следното:

Бихте ли дали консистенция на държавата? Доведете крайностите заедно колкото е възможно повече. Да не страдат нито богаташи, нито просяци.

Ако почвата е лоша и неплодна, или страната е много ограничена за жителите си те се обръщат към индустрията и изкуствата, чиито продукции ще обменят за провизиите от които се нуждаят. На добра почва, ако липсват жители, насочете вашето внимание към селско стопанство, което умножава хората и премахнете изкуствата, които служат само да се обезлюдят страната. Обърнете внимание на огромни и удобни брегове. Покрийте морето с кораби ще имате блестящо и кратко съществуване. Ако вашите морета мият само непристъпни скали, нека хората са варвари и ядат риба; те ще живеят по-тихо, може би по-добре и със сигурност по-щастливо. Накратко, освен тези максими които са общи за всички всеки народ има свои собствени конкретни обстоятелства, които изискват законодателност характерна за този народ.

По този начин по рано Евреите, а и Арабите в по-ново време имаха религията за своя основна цел; това което за атиняните беше литература; за Картаген и Тир, търговия; за Родос,

военноморското дело; за Спарта войната; и за Рим беше добродетелта. Авторът на „Духът на законите“ е показал изкуство, чрез което законодателят трябва да оформи своите институции към всеки от тези обекти. Но ако на законодателят, събрал предмета си, трябва да вземе а принцип, различен от този, който произтича от природата на нещата; ако един човек се стреми към робство, и другият към свободата; ако единия към богатство, а другия към населението; единият към мира, а другият към завоевание; законите неусетно ще отслабнат, Конституцията ще бъде нарушена, а държавата ще бъде обект на непрестанни вълнения, докато бъде унищожена или се променя а природата си възвръща своята империя.

Но ако Природата е достатъчно непобедима, за да си върне своята империя, защо Русо не признава, че тя не е имала нужда от законодателя за да спечели своята от самото начало?

Защо Русо не допуска, че подчинявайки се на собствения си импулс, хората сами биха приложили земеделието в плодороден район, а търговията до обширни и удобни брегове без намесата на Ликург, Солон или Русо, които биха го предприели с риск да се самозаблудят?

Както и да е, виждаме с каква ужасна отговорност Русо разглежда изобретатели, институционалисти, проводници и манипулатори на обществата. Следователно той е много взискателен по отношение на тях.

Този, който се осмелява да поеме институциите на един народ, трябва да чувства, че може, така да се каже, да преобрази всеки индивид, който сам по себе си е свършено и единно цяло, получавайки своя живот и битие от по-голямо цяло, от което е част; Този същия трябва да чувства, че може да промени устройството на човека, да го укрепи и да замени социалното и моралното съществуване с физическото и независимото съществуване, което всички сме получили от природата. С една дума, той трябва да лиши човека от собствените му сили и да му даде други, които са му чужди.

Бедната човешка природа! Какво би станало с достойнството на човека, ако беше поверено на учениците на Русо?

РАЙНАЛ —

Климатът, т.е. въздухът и почвата, са първите елементи за законодателя. Неговите ресурси му предписват неговите задължения. Първо, той трябва да се консултира с местната си позиция. Населението, живеещо на морските брегове, трябва да

има закони, подходящи за корабоплаване. Ако колонията се намира във вътрешен регион, законодателят трябва да предвиди естеството на почвата и нейната степен на плодородие.

По-специално в разпределението на собствеността ще се появи мъдростта на законодателството. Като общо правило, и във всяка страна, когато нова колония се основава трябва да се даде земя на всеки човек, достатъчна за издръжката на семейството му.

На един некултивиран остров, който колонизирате с деца, ще бъде необходимо само да оставите микробите на истината да се разширят в развитието на разума! Но когато установите пораснали хора в нова страна, умението се състои само в това да позволите само онези вредни мнения и обичаи, които е невъзможно да се излекуват и коригират. Ако искате да предотвратите увековечаването им, ще действате върху подрастващото поколение чрез общо и обществено образование на децата. Един принц или законодател никога не трябва да основава колония, без преди това да изпрати там мъд्रेци, които да наставляват младежите. В една нова колония всяко начинание е отворено за предпазните мерки на законодателя, който желае да пречисти тона и маниерите на хората. Ако той има гениалност и добродетел, земите и хората, които са на негово разположение, ще вдъхновят душата му с план на обществото, който писателят може само бегло да предвиди, и то да предвиди по начин, който би бил обект на нестабилност за всички хипотези, които са разнообразни и усложнени до безкрайност от обстоятелствата, твърде трудни за предвиждане и съчетаване.

Човек би си помислил, че това е професор по земеделие, който казва на учениците си

Климатът е единственото правило за земеделеца. Неговите ресурси му диктуват задълженията му. Първото нещо, което трябва да обмисли, е свързано с локацията му. Ако е на глинещата почва, трябва да го направи и това и това. Ако трябва да се бори с пясъка, това е начинът, по който трябва да се заеме с него. Всяка възможност е отворена за земеделец, който желае да изчисти и подобри почвата си. Ако притежава само уменията, торът, с който разполага, ще му предложи план за действие, който професорът може само бегло да проследи, и то по начин, който би бил обект на несигурността на всички хипотези, които

варира и се усложнява от безкрайност от обстоятелства, твърде трудни за предвиждане и да се комбинират.

Но, ох! Възвишени писатели, благоволете да си спомните понякога, че тази глина, този пясък, този тор, с които разполагате по такъв произволен начин, са хора, ваши равни, разумни и свободни същества като вас, които са получили от Бога, както и вие, способността да виждат, да предвиждат, да мислят и да съдят сами!

МАВЛУ—(Който предполага, че законите ще бъдат изхабени от времето и от пренебрегването на сигурността, и продължава така):

При тези обстоятелства трябва да сме убедени, че държавните задължения са отслабени. Дайте им ново натягане (читателят е този, който е адресиран) и злото ще бъде поправено. Мислете по-малко за наказване на грешките, отколкото за насърчаване на добродетелите, които искате. По този начин вие ще дарите на своята република силата на младостта. Поради непознаването на това, свободните хора са загубили свободата си! Но ако злото е напреднало толкова, че обикновените магистрати не са в състояние да го поправят ефективно, прибегвайте до една необикновена законодателна власт, чието време би трябвало да е кратко, а властта й значителна. Въображението на гражданите изисква те да бъдат впечатлени.

И този стил той продължава цели двадесет тома.

Имало е време, когато под влиянието на подобно учение, което е в основата на класическото образование, всеки е бил за поставяне отвъд и над човечеството, в името на организирането, организирането и установяването му по свой собствен начин.

КОНДИЛАК—

Поемете върху себе си, милорд, характера на Ликург или на Солон. Преди да приключите с четенето на това есе забавлявайте се с даването на закони на някои диви хора в Америка или в Африка. Установете тези скитащи хора в неподвижни жилища; Научете ги да пазят стада. Стремете се да развиете социалните качества, които природата е вложила в тях. Накарайте ги да започнат да практикуват задълженията на човечеството. Накарайте удоволствията и страстите да станат неприятни за тях чрез наказания и ще видите, че тези варвари, с всеки план на вашето законодателство, губят порок и придобиват добродетел.

Всички тези хора са имали закони. Но малцина от тях са били щастливи. Защо е така? Защото законодателите почти винаги са били невежи за целта на обществото, която е да обедини семействата чрез общ интерес.

Безпристрастността в правото се състои в две неща: в установяването на равенство в съдбите и в достойнството на гражданите. Пропорционално на степента на равенство, установена от законите, толкова по-скъпи ще станат те за всеки гражданин. Как може алчността, амбицията, разпиляването, леността, завистта, омразата или ревността да развълнуват хората, които са равни по богатство и достойнство и на които законите не оставят надежда да нарушат тяхното равенство?

Това, което ви беше казано за Република Спарта, трябва да ви осветли по този въпрос. Никоя друга държава не е имала повече закони в съответствие с реда на природата или равенството.

Не трябва да се учудваме, че седемнадесети и осемнадесети век са гледали на човешкия род като на инертна материя, готова да получи всичко – форма, фигура, импулс, движение и живот от велик княз, велик законодател или велик гений. Тези векове бяха отгледани в изучаването на древността; и древността представя навсякъде – в Египет, Персия, Гърция и Рим зрелището на неколцина мъже, които оформят човечеството според фантазията си, и човечеството за тази цел поробено със сила или измама. И какво доказва това? Че тъй като хората и обществото са поправими, грешките, невежеството, деспотизмът, робството и суеверията трябва да бъдат по-разпространени в ранните времена. Грешката на цитираните по-горе писатели не е, че са отстоявали този факт, а че са го предложили като правило за възхищение и подражание на бъдещите поколения. Тяхната грешка е, с невъобразима липса на проникателност и на вярата на детския конвенционализъм, че са признали това, което е недопустимо, а именно величието, достойнството, морала и благосъстоянието на изкуствените общества на древния свят; те не са разбрали, че времето произвежда и разпространява просветление; и че пропорционално на нарастването на просвещението, правото престава да бъде поддържано със сила и обществото си възвръща притежанието.

И всъщност каква е политическата работа, която се стремим да насърчаваме? Това не е нищо друго освен инстинктивното усилие на всеки народ към свободата. И какво е свободата, чието име може да накара всяко сърце да бие и което може да развълнува света, освен обединението на всички свободи, свободата на съвестта, на образованието, на сдружаването, на печата, на движението, на труда и на размяната; с други думи, свободното упражняване, за всички, на всички безобидни способности; и отново, с други думи, унищожаването на всички деспотизми, дори на правния деспотизъм, и свеждането на закона до неговата единствена рационална сфера, която е да регулира индивидуалното право на легитимна защита или да потиска несправедливостта?

Тази тенденция на човешката раса, трябва да се признае, е силно осуетена, особено в нашата страна, от фаталното разположение, произтичащо от класическото учение и общо за всички политици, да се поставят извън

човечеството, да го организират, организират и регулират, според тяхната фантазия.

Защото, докато обществото се бори да реализира свободата, великите хора, които се поставят начело с него, пропити с принципите на седемнадесети и осемнадесети век, мислят само да го подчинят на филантропския деспотизъм на своите социални изобретения и да го накарат да понесе с покорство, според израза на Русо, игото на общественото щастие, изобразено в собственото им въображение.

Това е особено вярно през 1789 година. Веднага след като старата система беше унищожена, обществото трябваше да бъде подложено на други изкуствени подредби, винаги със същата отправна точка – всемогъществото на закона.

SAINT-JUST—

Законодателят командва бъдещето. Той трябва да желае за доброто на човечеството. Той трябва да направи хората такива, каквито иска да бъдат.

ROBESPIERRE—

Функцията на правителството е да насочва физическите и моралните сили на нацията към целта на нейната институция.

BILLAUD VARENNE—

Народ, чийто свобода трябва да бъде възстановена, трябва да бъде създаден отново. Древните предразсъдъци трябва да бъдат унищожени, остарелите обичаи променени, покварените чувства поправени, закоравелите пороци изкоренени. За това ще е необходима сила и яростен импулс. Граждани, непреклонната строгост на Ликург създава твърдата основа на спартанската република. Слабото и доверчиво разположение на Солон е потопило Атина в робство. Този паралел съдържа цялата наука за Правителството.

Следователно хората не са нищо друго освен суровина. Не е тяхна работа да желаят собственото си подобрене. Те не са способни на това; според Сен-Жюст е само законодателят. Хората просто трябва да бъдат това, което той желае да бъдат. Според Робеспьер, който копира Русо буквално, законодателят трябва да започне с възлагане на целта на институциите на нацията. След това правителството трябва само да насочи всичките си физически и морални сили към тази цел. През цялото това време самата нация трябва да остане напълно пасивна; и Billaud Varennes ще ни научи, че тя не трябва да има предразсъдъци, чувства и желания, които са упълномощени от законодателя. Той дори стига дотам, че казва, че непреклонната строгост на човека е в основата на републиката.

Видяхме, че в случаите, когато злото е толкова голямо, че обикновените магистрати не са в състояние да го поправят, Мавели препоръчва диктатура, за да насърчава добродетелта. "Прибягнете - казва той - към една изключителна магистратура, чието време ще бъде кратко, а властта и значителна. Въображението на хората изисква да бъдат впечатлени." Тази доктрина не е забравена. Чуйте Робеспьер:

Принципът на републиканското правителство е добродетелта, а средството, което трябва да бъде прието по време на неговото създаване, е терорът. Искаме да заменим в нашата страна морала със себеугаждане, почтеност с чест, принципи за обичаи, задължения за благоприличие, империя на разума за тиранията на модата, презрение към порока за презрение към нещастieto, гордост за наглост, величие на душата за суета, любов към славата за любов към парите, добри хора за добра компания, заслуги за интриги, гений за остроумие, истина за блясък, очарование на щастieto за умората от удоволствието, величието на човека за незначителността на великото, великодушен, могъщ, щастлив народ, за такъв, който е лесен, лекомислен, унижен; С други думи, ние бихме заменили всички пороци и абсурди на монархията с всички добродетели и чудеса на една република.

На каква огромна височина над останалата част от човечеството Робеспьер се поставя тук! И наблюдавайте арогантността, с която говори. Той не се задоволява с изразяване на желание за голямо обновяване на човешкото сърце, той дори не очаква такъв резултат от едно редовно правителство. Не; Той възнамерява да го осъществи сам и чрез терор. Целта на дискурса, от който се извлича тази детинска и трудоемка огромна антитеза, е да покаже принципите на морала, които трябва да ръководят революционното правителство. Освен това, когато Робеспьер иска диктатура, тя не е само с цел отблъскване на външен враг или потушаване на фракции; тя е, за да може той да установи, чрез терор и като предпоставка за въвеждането в Конституцията на свои собствени принципи на морала. Той се преструва, че не е нищо друго, освен да изкорени от страната чрез терор, личния интерес, честта, обичаите, благоприличието, модата, суетата, любовта към парите, добрата компания, интригите, остроумието, лукса и мизерията. Едва след като той, Робеспьер, ще извърши тези чудеса, както той правилно ги нарича, той ще позволи на закона да си възвърне империята. Наистина би било добре, ако тези визионери, които мислят толкова много за себе си и толкова малко за човечеството, които искат да обновят всичко, се задоволяват само с опитите да се реформират себе си, задачата би била достатъчно трудна за тях.

Като цяло обаче тези господа, реформаторите, законодателите и политиците, не желаят да упражняват незабавен деспотизъм над човечеството. Не, те са твърде умерени и твърде филантропски за това. Те се стремят само към деспотизма, абсолютизма, всемогъществото на закона. Те се стремят само да създават закони.

За да покажа колко универсално е това странно положение във Франция, трябваше не само да препиша всички произведения на Мабле, Рейнал, Русо, Фенелон и да направя дълги откъси от Босюет и Монтескьо, но и да дам цялата работа на заседанията на Конвента. Аз обаче няма да направя такова нещо, а само ще насоча читателя към тях.

Нищо чудно, че тази идея подходеше толкова добре на Бонапарт. Той я прегърна с плам и я приложи на практика с енергия. Играейки ролята на химик, Европа за него е материалът за неговите експерименти. Но този материал реагира срещу него. Повече от половината неизмамена изпрати Бонапарт в Света Елена, сякаш призна, че във всеки народ има инициатива и той стана по-малко враждебен към свободата. И все пак това не му попречи да даде този урок на сина си в неговата воля – "Да управляваш означава да разпространяваш морал, образование и благополучие."

След всичко това едва ли е нужно да показвам, чрез придирчиви квоти, мненията на Морели, Бабьоф, Оуен, Сен Симон и Фурие. Ще се ограничи само с няколко откъса от книгата на Луи Блан за организацията на труда. "В нашия проект обществото получава импулса на властта." В какво се състои импулсът, който властта дава на обществото? Налагайки му проекта на г-н Луи Блан.

От друга страна, обществото е човешката раса. Следователно човешката раса трябва да получи своя импулс от г-н Луи Блан.

Има ли право да го направи или не, ще бъде казано. Разбира се, човешката раса е свободна да приема съвети от всеки, който и да е той. Но това не е начинът, по който г-н Луи Блан разбира това. Той има предвид, че неговият проект трябва да бъде превърнат в закон и следователно насилствено наложен от властта.

В нашия проект държавата трябва само да даде законодателство на труда, чрез който индустриалното движение може и трябва да бъде осъществено при пълна свобода. Тя (държавата) просто поставя обществото на склон (това е всичко), за да може да се спусне, когато веднъж е поставено там, чрез простата сила на нещата и чрез естествения ход на установения механизъм.

Но какъв е този склон? Един от тях е посочен от г-н Луи Блан. Не води ли до бездна? Не, това води до щастие. Защо тогава обществото не отива там от само себе си? Защото не знае какво иска, а изисква импулс. Какво му дава този импулс? Власт. И кой трябва да даде импулс на властта? Изобретателят на машината, г-н Луи Блан. Ние никога няма да излезем от този кръг – човечеството пасивно и велик човек, движещ се с намесата на закона.

Веднъж попаднало на този наклон, ще се радва ли обществото на нещо като свобода? Със сигурност. А какво е свободата?

Веднъж завинаги: свободата се състои не само в предоставеното право, но и в властта, дадена на човека да упражнява, да развива способностите си под империята на справедливостта и под закрилата на закона. И това не е напразно разграничение; В него има дълбок смисъл и последствията от него са непонятни. Защото, когато веднъж се признае, че човекът, за да бъде истински свободен, трябва да има силата да упражнява и развива своите способности, следва, че всеки член на обществото има претенции към него за такова образование, което ще даде възможност на способностите му да се проявят, и за средствата на труда, без които човешката дейност не може да намери обхват. Сега, чрез чия намеса обществото трябва да даде на всеки от своите членове необходимото образование и необходимите оръдия на труда, освен чрез това на държавата?

Свободата е сила. В какво се състои тази сила? В притежаването на образование и инструменти на труда. Кой трябва да дава образование и инструменти на труда? Общество, което ги притежава. Чрез чия намеса обществото дава оръдия на труда на онези, които не ги притежават? Чрез намесата на държавата. От кого да ги получи държавата?

Читателят трябва да отговори на този въпрос и да забележи накъде клони всичко това.

Едно от най-странните явления на нашето време, което вероятно ще бъде въпрос на удивление за нашите потомци, е доктрината, която се основава на тази тройна хипотеза: радикалната пасивност на човечеството, всемогъществото на закона, непогрешимостта на законодателя: това е свещеният символ на партията, която се обявява за изключително демократична.

Вярно е, че тя изповядва също, че е социална.

Докато е демократична, тя има неограничена вяра в човечеството.

Докато е социална, тя поставя човечеството под калта.

Обсъждат ли се политическите права? Трябва ли да се избира законодател? О, тогава хората притежават научни степени инстинктивно: те са надарени с възхитителна проникателност; Тяхната воля винаги е правилна; Общата воля не може да сгреша. Избирателното право не може да бъде твърде универсално. Никой не носи отговорност за общество. Волята и способността да се избира добре се приемат за даденост. Могат ли хората да грешат? Не живеем ли в епоха на просветление? Какво! Трябва ли хората завинаги да бъдат водени за носа? Не са ли придобили правата си с цената на усилия и жертви? Нима не са дали достатъчно доказателства за интелигентност и мъдрост? Не са ли стигнали до

зрялост? Не са ли в състояние да преценят сами? Нима не познават собствения си интерес? Има ли човек или класа, които биха се осмелили да претендират за правото да се поставят на мястото на хората, да решават и да действат от тяхно име? Не и не; Народът ще бъде свободен и ще бъде такъв. Хората искат да ръководят собствените си дела и ще го направят.

Но когато веднъж законодателят бъде надлежно избран, тогава наистина стилът на речта му се променя. Нацията е изпратена обратно в пасивност, инертност, нищо, а законодателят завладява всемогъществото. Той трябва да измисли, той да ръководи, да го подтикне, да организира народа. Човечеството няма какво друго да направи, освен да се подчини; Настъпва и часът на деспотизма. И трябва да отбележим, че това е решаващо; Защото хората, точно преди толкова просветени, толкова морални, толкова съвършени, нямат никакви наклонности или, ако имат такива, всички те ги водят надолу към деградация. И все пак те трябва да имат малко свобода! Но нима не ни уверява г-н Внимателен, че свободата води фатално до монопол? Не ни ли се казва, че свободата е конкуренция? и че конкуренцията, според г-н Луи Блан, е система на изстребление за хората и на разруха за търговия? Поради тази причина хората са изстребени и съсипани пропорционално, тъй като са свободни – вземете например Швейцария, Холандия, Англия и Съединените щати? Г-н Луи Блан не ни ли казва отново, че конкуренцията води до монопол и че по същата причина евтиността води до прекомерни цени? Че конкуренцията има тенденция да източва източниците на потребление и да отклонява производството към разрушителна дейност? Че конкуренцията принуждава производството да се увеличава, а потреблението да намалява – откъдето следва, че свободните хора произвеждат заради това, че не консумират; че между тях няма нищо друго освен потисничество и лудост; и че е абсолютно необходимо г-н Луи Блан да се погрижи за това?

Каква свобода трябва да бъде позволена на хората? Свобода на съвестта? – Но трябва да ги видим да печелят от позволенията да станат атеисти. Свобода на образованието? – Но родителите биха плащали на професори, за да учат синовете си на неморалност и заблуда; Освен това, ако вярваме на г-н Тиер, образованието, ако бъде оставено на националната свобода, ще престане да бъде национално и ние трябва да образуваме децата си в идеите на турците или индусите, вместо които, благодарение на правния деспотизъм на университетите, ще имат щастието да бъдат образовани в благородните идеи на римляните. Свобода на труда? Но това е само конкуренция, чийто ефект е да остави всички продукти неконсумирани, да унищожи хората и да съсипе търговците. Свободата на размяната? Но е добре известно, че протекционистите са показвали отново и отново, че човек неизбежно ще бъде съсипан, когато се има свободна размяна, и че за да стане богат, е необходимо да търгува без свобода. Свобода на сдружаване? Но според социалистическата доктрина свободата и сдружаването се изключват взаимно, защото свободата на хората е атакувана само за да ги принуди да се сдружават.

Следователно трябва да видите, че социалистическите демократи не могат по съвест да позволят на хората никаква свобода, защото по своята собствена

природа те са склонни във всички случаи към всякакъв вид деградация и деморализация.

Затова в този случай ние сме оставени да предположим на каква основа се претендира за всеобщо избирателно право от тях с толкова голяма настойчивост.

Претенциите на управляващите подсказват друг въпрос, който често съм им задавал и на който не съм сигурен, че някога съм получавал отговор: След като естествените наклонности на човечеството са толкова лоши, че не е безопасно да им се позволи свобода, как става така, че тенденциите на управляващите винаги са добри? Не са ли законодателите и техните агенти част от човешката раса? Смятат ли, че са съставени от различни материали от останалата част от човечеството? Казват, че обществото, когато е оставено само на себе си, се втурва към неизбежно унищожение, защото инстинктите му са извратени. Управляващите си позволяват да го спрат в низходящия му курс и да му дадат по-добра посока. Затова те са получили от небето интелигентност и добродетели, които ги поставят отвъд и над човечеството: нека покажат титлата си на това превъзходство. Те ще бъдат наши пастири, а ние ще бъдем тяхно стадо. Тази подредба предполага в тях естествено превъзходство, правото, на което ние сме напълно оправдани да ги призовем да докажат.

Трябва да забележите, че аз не се противопоставям на правото им да измислят социални комбинации, да ги разпространяват, да ги препоръчват и да ги изпробват върху себе си, за своя сметка и риск; но аз оспорвам правото им да ни ги налагат чрез посредничеството на закона, т.е. чрез сила и чрез публични данъци.

Не бих настоявал кабеистите, фуриеристите, прудонците, академиците и протекционистите да се откажат от собствените си идеи; Бих ги накарал само да се откажат от идеята, която е обща за всички тях – а именно да ни подложат със сила на собствените си категории и класации на своите социални лаборатории, на вечно надутата си банка, на гръко-римския си морал и на търговските си ограничения. Бих ги помолил да ни позволят възможността да преценяваме техните планове и да не ни задължават да ги приемем, ако установим, че те вредят на нашите интереси или са противни на съвестта ни.

Да се предполага, че да се прибегва до власт и данъчно облагане, освен че е робско и несправедливо, предполага по-нататък, пагубното предположение, че организираното е непогрешимо, а човечеството некомпетентно.

И ако човечеството не е компетентно да съди за себе си, защо се говори толкова много за универсално избирателно право?

Това противоречие в идеите за нещастие може да се намери и във фактите; и докато френската нация е предшествала всички останали в получаването на своите права, или по-скоро на политическите си желания, това по никакъв начин не ѝ е попречило да бъде по-управлявана, и по-насочвана, по – налагана,

по-поробена и измамена, от която и да е друга нация. Тя е и тази, която сред всички останали постоянно трябва да се страхува от революции и то е напълно естествено да е така.

Докато се запазва тази идея, която се признава от всички наши политици и така енергично изразена от г-н Луи Блан с тези думи – "Обществото получава своя импулс от властта", докато хората се смятат за способни да чувстват, но пасивни – неспособни да се издигнат чрез собствената си проникателност и със собствената си енергия до какъвто и да е морал, или благополучие, и докато очакват всичко от закона; с една дума, докато политиките признават, че отношенията им с държавата са същите като тези на стадото с пастира, ясно е, че отговорността на властта е огромна. Щастието и нещастieto, богатството и нищетата, равенството и неравенството произтичат от закона. Той е натоварен с всичко, той поема всичко, той прави всичко; Затова трябва да отговаря за всичко. Ако сме щастливи, той има право да претендира за нашата благодарност; Но ако сме нещастни, само той трябва да понесе вината. Не са ли на негово разположение нашата личност и имущество? Не е ли всемогъщ законът? При създаването на образователния монопол законът се е заеел да отговори на очакванията на бащите на семейства, които са били лишени от свободите си; И ако тези очаквания са разочаровани, чия е вината?

Регулирайки индустрията, закона се е заеел да я накара да просперира, иначе би било абсурдно да я лишим от свободата ѝ, и ако индустрията страда, чия е вината? Като се стреми да коригира търговския баланс чрез играта на тарифите, закона се задължава да направи така, че търговията да просперира; и ако, далеч от това да просперира, индустрията бъде унищожена, чия е вината? Предоставяйки своята закрила на морските въоръжения в замяна на тяхната свобода, закона се е задължил да ги направи самоиздържащи се; но ако те се превърнат във време, чия е вината? По този начин няма оплакване в нацията, за което правителството да не носи доброволно отговорност. Чудно ли е, че всеки провал заплашва да предизвика революция? И какво е предложеното лекарство? Да се разшири безкрайно господството на закона, т.е. отговорността на правителството. Но ако правителството се ангажира да повишава и регулира заплатите и не е в състояние да го направи; ако се ангажира да помогне на всички, които са в нужда, и не е в състояние да го направи; ако се ангажира да осигури работа за всеки работник и не е в състояние да я извърши; ако се ангажира да предложи на всички, които желаят да вземат заем, лесен кредит, и не е в състояние да го направи; ако с думи, за които съжаляваме, че е трябвало да избягат от перото на г-н дьо Ламартин, "държавата смята, че нейната мисия е да просветлява, да развива, да разширява, да укрепва, одухотворява и осветява душата на народа" – ако се провали в това, не е ли очевидно, че след всяко разочарование, което, уви е повече от вероятно не ли е да се случи неизбежна революция?

Сега ще подновя темата, като отбележа, че веднага след икономическата част⁴ на въпроса и преди политическата част се появява водещ въпрос. Той е следния:

Какво е законът? Какво трябва да бъде? Какъв е неговият домейн? Какви са неговите граници? Къде всъщност спира прерогативът на законодателя?

Не се колебая да отговоря, Законът е обща сила, организирана за предотвратяване на несправедливостта; накратко, Законът е Справедливост. Не е вярно, че законодателят има абсолютна власт над нашите личности и собственост, тъй като те съществуват преди това, а неговата работа е само да ги предпази от нараняване. Не е вярно, че мисията на закона е да регулира нашата съвест, нашите идеи, нашата воля, нашето образование, нашите чувства, нашите дела, нашите обмени, нашите дарове, нашите удоволствия. Неговата мисия е да попречи на правата на един индивид да се намесват в тези на друг индивид, в което и да е от тези неща.

Законът, тъй като има сила за необходимата си санкция, може да има само областта на силата, която е справедливостта. И както всеки индивид има право да прибегва до сила само в случаите на законна защита, така и колективната сила, което е само обединение на отделните сили, не може да се използва рационално за каквато и да е друга цел.

Следователно законът е единствено организация на индивидуалните права, които са съществували преди закона.

Законът е справедливост.

Далеч от това да може да подтиска хората или да ограбва имуществото им дори за филантропска цел, неговата мисия е да защитава хората и да им осигурява притежанието на тяхната собственост.

Не трябва да се казва също, че той може да бъде филантропски, стига да се въздържа от всякакво потисничество; защото това е противоречие. Законът не може да избегне да действа върху нашите личности и собственост; Ако не ги обезопаси, тогава ги нарушава, когато се докосва до тях.

4Политическата икономия предшества политиката: първата трябва да разкрие дали човешките интереси са хармонични или антагонистични, факт, който трябва да бъде уреден, преди вторият да може да определи прерогативите на правителството.

Законът е справедливост.

Нищо не може да бъде по-ясно и просто, по-съвършено дефинирано и ограничено, или по-видимо за всяко око; Защото справедливостта е едно и също количество, неизменно и непроменено, и което не допуска нито увеличение, нито намаляване.

Отклонете се от тази точка, направете закона религиозен, братски, изравнителен, индустриален, литературен или художествен и ще се изгубите в неяснота и несигурност; ще бъдете на неизвестна почва, в принудителна утопия или, което е по-лошо, сред множество съперничаещи си утопии, всяка от които се стреми да завладее закона и да ви го наложи; Защото братството и филантропията нямат фиксирани граници, както справедливостта. Къде ще спреш? Къде трябва да спре законът? Един човек, г-н де Сен Крик, ще разшири филантропията си само до някои от индустриалните класи и ще изисква от закона да омаловажи

потребителите в полза на производителите. Още една, като г-н. Разумният ще заеме делото на работническата класа и ще претендира за тях чрез закона с фиксирана ставка, облекло, подслон, храна и всичко необходимо за поддържането на живота. Третият, г-н Луис Блан, ще каже и с основание, че това би било непълно братство и че законът трябва да им осигури инструменти за труд и образование. Четвърти ще забележи, че подобна подредба все още оставя място за неравенство, и че законът трябва да въведе в най-отдалечените махали лукс, литература и изкуства. Това е висшия път към комунизма; С други думи, законодателството ще бъде – както е сега – бойното поле за мечтите на всеки и алчността на всички.

Законът е справедливост.

В това предложение ние представляваме за себе си просто, неподвижно правителство. И аз предизвиквам всеки да ми каже откъде може да възникне мисълта за революция, въстание или просто смущение срещу обществена сила, ограничена до потискане на несправедливостта. При такава система би имало повече благосъстояние и това благосъстояние би било по-равномерно разпределено; а що се отнася до страданията, неотделими от човечеството, никой не би си помислил да обвини правителството в тях, защото то би било толкова невинно за тях, колкото и за вариациите на температурата. Известно ли е някога, че хората се надигат срещу апелативния съд или нападат мировите съдии, за да претендират за размера на заплатите, безплатния кредит, средствата за труд, предимствата на тарифата или социалната работилница? Те отлично знаят, че тези въпроси са извън юрисдикцията на мировите съдии и скоро ще научат, че не са толкова под юрисдикцията на закона.

Но ако законът трябва да бъде направен на принципа на братството, ако се провъзгласи, че от него произтичат всички ползи и всички злини – че той е отговорен за всяко индивидуално оплакване и за всяко социално неравенство – тогава вие отваряте вратата за безкрайна поредица от оплаквания, раздразнения, неприятности и революции.

Законът е справедливост.

И би било много странно, ако можеше да бъде нещо друго! Правосъдието не е ли правилно? Не са ли равни правата? С каква проява на право може да се намеси законът, за да ме подчини на социалните планове на господата Мимерел, дьо Мелун, Тиер или Луи Блан, вместо да подчини тези господа на моите планове? Трябва ли да се предполага, че природата не ми е дарила достатъчно въображение, за да измисля и утопия? Трябва ли законът да избира една от толкова много фантазии и да използва обществената сила в своя услуга?

Законът е справедливост.

И нека не се казва, както е постоянно, че законът в този смисъл би бил атеистичен, индивидуален и безсърдечен и че ще моделира човечеството по свой образ и подобие. Това е абсурдно заключение, напълно достойно за правителственото увлечение, което вижда човечеството в закона.

Какво тогава? Следва ли, че ако сме свободни, ще престанем да действаме? Следва ли, че ако не получим импулс от закона, няма да получим никакъв импулс? Следва ли, че ако законът се ограничи до това да ни осигури свободното упражняване на нашите способности, нашите способности ще бъдат парализирани? Следва ли, че ако законът не ни налага форми на религия, начини на сдружаване, методи на обучение, правила за труд, насоки за размяна и планове за благотворителност, ние ще се потопим стремглаво в атеизъм, изолация, невежество, мизерия и алчност? Следва ли, че вече няма да признаваме силата и добротата на Бога; че ще престанем да общуваме, да си помагаме, да обичаме и помагаме на нещастните си братя, да изучаваме Закона тайните на природата и да се стремим към съвършенство в нашето съществуване?

Законът е справедливост.

И именно под закона на справедливостта, под господството на правото, под влиянието на свободата, сигурността, стабилността и отговорността, всеки човек ще постигне пълнотата на своята стойност, цялото достойнство на своето същество, и че човечеството ще постигне с ред и спокойствие – бавно, това е вярно, но със сигурност – напредъкът, определен за него. Вярвам, че теорията ми е вярна; защото какъвто и да е въпросът, по който споря, дали е религиозен, философски, политически или икономически; дали засяга благосъстоянието, морала, равенството, правото, справедливостта, прогреса, отговорността, собствеността, труда, обmena, капитала, заплатите, данъците, населението, кредита или правителството; От която и точка на научния хоризонт да започвам, аз неизменно стигам до едно и също нещо – решението на социалния проблем е в свободата на индивида.

И нямам ли опит на моя страна? Хвърлете око над земното кълбо. Кои са най-щастливите, най-моралните и най-миролюбивите нации? Тези, при които законът се намесва най-малко в частната собственост; където правителството се усееща най-малко; където индивидуалността има най-голям обхват, а общественото мнение най-голямо влияние; когато административният механизъм е най-маловажен и най-малко сложен; когато данъчното облагане е най-леко и най-малко неравностойно, народното недоволство е най-малко развълнувано и най-малко оправдано; където отговорността на индивидите и класите е най-активна и където, следователно, ако моралът не е в съвършено състояние, във всеки случай те са склонни непрестанно да се поправят; когато сделките, събранията и сдруженията са най-слабо ограничени; където трудът, капиталът и производството страдат най-малко от изкуствени премествания; където човечеството следва най-пълно своя естествен път; където мисълта за Бога надделява най-много над изобретенията на хората; Накратко, тези, които най-много осъзнават идеята, че в границите на правото всичко трябва да произтича от свободното, съвършено и доброволно действие на човека; Нищо не може да бъде приложено със сила или закон, освен с налагането на всеобщото правораздаване.

Не мога да не стигна до това заключение – че в света има твърде много велики хора; Има твърде много законодатели, организатори, институции на обществото, проводници на народа, бащи на нации и т.н., и т.н. Твърде много хора се поставят над човечеството, за да го управляват и покровителстват; Твърде много хора правят занаят да се грижат за индивида. Ще ми бъде отговорено: "Ти самият си зает с това през цялото това време." Много вярно. Но трябва да се признае, че в друг смисъл аз говоря изцяло; и ако се присъединя към реформаторите, това е единствено с цел да ги накарам да отпуснат хватката си.

Аз не правя това, което Вокаусън направи с автомата си, а както физиологът прави с човешкото тяло; Ще го изучавам и ще му се възхищавам.

Аз действам по отношение на него в духа, който оживи един знаменит пътешественик. Той се озова сред диво племе. Току-що се беше родило дете, а около него имаше тълпа от гадатели, магьосници и шарлатани, въоръжени с пръстени, куки и превръзки. Единият казал: "Това дете никога няма да помирише аромата на калумет, освен ако не разтегна ноздрите му." Друг казал: "То ще бъде без слух, освен ако не изтегля ушите му надолу към раменете му. Трети казал: "Той никога няма да види светлината на слънцето, ако не дам на очите му наклон." Четвърти казал: "То никога няма да бъде праведно, ако не му свия краката." Пети казал: "То няма да може да мисли, ако не притисна мозъка му." "Спри!", Каза пътешественикът. "Каквото и да прави Бог, вече е направено; не се преструвайте, че знаете повече от Него; и тъй като Той е дал органи на това крехко създание, позволете на тези органи да се развиват, да укрепват чрез упражнения, употреба, опит и свобода.

Бог е вложил в човечеството и всичко, което е необходимо, за да може то да изпълни съдбите си. Има провиденческа социална физиология, както и провиденческа човешка физиология. Социалните органи са устроени така, че да им позволят да се развиват хармонично във великия въздух на свободата. Махнете се тогава шарлатани и организатори! Махни колелцата си, веригите си, куките и клещите си! Махнете изкуствените си методи! Махнете си социални лаборатории, правителствени капризи, централизация, тарифи, университети, държавни религии, инфлационни или монополизиращи банки, ограничения, морализации и изравняването чрез данъчно облагане!

И накрая, след като напразно са натресли на общественото тяло толкова много системи, оставете ги да свършат там, откъдето е трябвало да започнат – да отхвърлят всички системи и да опитат свободата – свобода, която е акт на вяра в Бога и в Неговото дело.

